

A MEGFELELÉS ENERGIAPOLITIKÁJA

Az Energiapolitika 2000 Társulat állásfoglalása

a H/4858. sz., a 2007—2020 közötti időszakára vonatkozó energiapolitikai koncepcióról szóló országgyűlési határozati javaslatról és a H/4858/1. sz. háttéranyagról.

Először a határozati javaslatot — annak pontjaira hivatkozva — észrevételezzük, majd az annak háttéranyagául szolgáló, Háttéranyag a 2007-2020 közötti időszakra vonatkozó energiapolitikai koncepcióról c. dokumentumot — továbbiakban energiapolitikai koncepció — ,amelynek júniusi változatát társulatunk már részletesen bírálta¹.

H/4858. sz. országgyűlési határozati javaslat.

A határozati javaslat — néhány elvi alapvetés mellett — többségében azoknak a működési modelleknek és stratégiáknak az elkészítését írja elő utólag a kormány részére, amelyek már részben, vagy egészben elkészültek, vagy törvényben (VET) is elfogadásra kerültek^{2,3}. E tekintetben tehát azt mondhatjuk, **a határozati javaslat célja: a nagyrészt már megvalósult neoliberális energetikai doktrína formális parlamenti határozattal való utólagos alátámasztása.** A határozat-tervezet legfontosabb pontjaival kapcsolatos véleményünket a következőkben foglaljuk össze⁴.

Ad.1. A magyar energiapolitika elvi alapja és célja: hogy „A Kormány ... a hosszú távú szempontokat is mérlegelve gondoskodik az ellátásbiztonság, a versenyképesség és a fenntarthatóság, mint elsődleges célok együttes érvényesüléséről.” Vagyis **a koncepciónak elsősorban azokat az állami felelősségvállalási területeket, feladatokat kellene rögzíteni,** amelyekkel a gondoskodás megvalósítható lenne. **Ezzel szemben az energiapolitikai koncepció szerint a „jövőbeni állami szerepvállalás az energetikában alapvetően két területre irányulhat, egyfelől az energiapiaci modell kialakítására és bevezetésére, annak közvetett eszközökkel való irányítására és folyamatos korrekciójára, másfelől a nemzeti energiapiac külső, nemzetközi feltételeinek alakítására.”** Ez ultra-liberális álláspont, **az állam teljes kivonulásával egyenértékű,** tulajdonosi jelenlétről, befolyásolásról szó sem esik. Ennek megfelelően hiányzik a koncepcióból az állami és közösségi tulajdonpolitika az energetika területén. Ez a koncepció legsúlyosabb közjó ellenes alapvetése, különösen a miatt is, mert ma már az unió sem azonosul egységesen a verseny mindenhatóságának neoliberális elvével.

Másrészről az energiapolitikai koncepcióban említett általános, pontosan nem definiált, célok kibékíthetetlen ellentmondásban vannak egymással, együttesen nem érvényesülhetnek; meghatározott társadalmi preferenciák szerint optimalizálni kellene őket. A társadalmi közmegegyezésen alapuló aktuális nemzeti célok megjelölésére azonban kísérletet sem tesz a koncepció. **A nemzeti, közösségi érdek helyett a fundamentalistán liberális piaci szempontok, illetve a befektetői érdekek motiválják a koncepció megfogalmazásait.**

Ad. 2. A kormány az itt előírt feladatokat már teljesítette: a VET a múlt évben elfogadásra került, a gáztörvényt benyújtották a parlamentnek. A VET sajnos, amint ezt a hivatkozott állásfoglalásunkban² már kifejtettük, nem felel meg az e pontban szereplő követelményeknek, sem az ellátásbiztonság, sem pedig a hatékonyság növelése, illetve az „*ebből eredő haszon, fogyasztókhöz történő eljuttatása*” tekintetében.

Ad.3. Egyetértünk az energiahatékonysági, illetve energiatakarékossági stratégiák megalkotásának szükségességével.

Ad.4. A szabályrendszert a VET tartalmazza, de azt nem tartjuk jónak, lásd. VET bírálatunk².

Ad. 5. Egyetértünk a nukleáris alapú villanytermelés bővítésének szükségességével, annál is inkább, mert a piaci befektetői érdekek vezérelte spontán erőműépítés csak földgázgáz tüzelésű

¹ ENERGIASZTRATÉGIA HELYETT SODRÓDÁS. Az Energiapolitika 2000 Társulat állásfoglalása a GKM „Magyarország energiapolitikája 2007-2020.” c. stratégiájáról 2007. június 30.

² Állásfoglalás a T/3088. sz. Villamos Energia Törvényjavaslatról. A törvényjavaslat előzményei és általános kritikája. 2007. június 4.

³ Voluntarista megújuló energia stratégia. Az Energiapolitika 2000 Társulat állásfoglalása „Magyarország megújuló energiaforrás felhasználás növelésének stratégiája. 2007-2020.” c. GKM dokumentumról. 2007. augusztus 15.

⁴ A tárgyalt dokumentumokból idézett szövegrészeket *dőlt betűvel* közöljük.

erőműveket eredményezne. E tézis szerint az atomerőmű bővítés állami feladat, miközben az állam energetikai szerepét a koncepció nem rögzíti. Mivel a VET szerint bárki létesíthet erőművet, ez a tézis indirekt módon az állami tulajdonú MVM Zrt. atomerőmű építési lehetőségét irányozza elő. A VET ugyanakkor nem ír elő országgyűlési jóváhagyást.

Ad.6. Egyetértünk a nukleáris hulladékok végleges elhelyezésére irányuló programok megfelelő végrehajtásával és megvalósításával.

Ad 7. Egyetértünk azzal, hogy a Kormány a rendelkezésére álló eszközökkel járuljon hozzá új nagykapacitású földgázszállító vezetékek megvalósításához az import diverzifikációja érdekében. Ehhez a magunk részéről azt tesszük hozzá, hogy **elsősorban az EU kezdeményezéseit, a közös EU földgázszállító projekteket kell előnyben részesíteni.**

Ad. 8. A privatizáció és liberalizáció következtében leépült intézményrendszer nem teszi lehetővé „a hazai energetikai kutatás, fejlesztés és oktatás magas szintű folytatását.” **Az energetikai intézményrendszert meg kell újítani.** A komplex energetikai feladatok állami koordinálására (a Miniszterelnöki Hivatalban) energetikai államtitkárságot, az energiapolitika folyamatos megalapozására és támogatására Magyar Energiastratégiai Intézetet (MEI) kell létrehozni. A Magyar Energia Hivatal (MEH) ki kell vonni a közvetlen kormányzati befolyásolás alól, s a parlament felügyelete alá kell helyezni; működési mechanizmusát úgy kell átalakítani, hogy a lényeges döntéseknél érvényesüljenek a szakmai szempontok.

Ad. 9. A Kormány ezt a stratégiát kidolgozta és azt a háttéranyagba (energiapolitikai koncepcióba) is beépítette. **A megújulóenergia-stratégia célértékeit tekintve** — amint azt az energiapolitikai koncepcióval kapcsolatos észrevételeinkben részletesen kifejtjük — **a mezőgazdasági realitásokat és a társadalom teherviselő képességét mellőző, voluntarista álláspontot tükröz.**

Ad.10. Egyetértünk a távhőellátással kapcsolatos szabályozás felülvizsgálatával és közösségi érdekű átdolgozásával, azt fontosnak tartjuk.

Ad. 11. Egyetértünk a Nemzeti Alaptantervnek az energiatudatosságra vonatkozó ismeretek oktatásával történő kiegészítésével.

Ad. 12. Nem értünk egyet azzal, hogy a vezetékes energiaszolgáltatások területén jelentkező szociális problémák megoldását a fogyasztói szolidaritáson alapuló szociális tarifák alkalmazása helyett, a szociálpolitika körébe utalják.

Ad.13. Egyetértünk a közlekedési infrastruktúra fejlesztésére irányuló országos koncepció kidolgozásával, azonban annak nem az értelmezhetetlen „fenntartható fejlődéssel”, hanem az energiapolitikával kellene összhangban lenni. A közlekedés mellett szükség lenne valamennyi ágazat, pld. az építőipar energetikájával is foglalkozni.

Energiapolitikai koncepció

Ez a dokumentum érdemben alig különbözik a korábban bírált energiapolitikai anyagoktól, mindössze az un. célértékek módosultak némileg, s két függeléssel bővült ki: a bírálók részéről általánosan hiányolt helyzetértékeléssel és a stratégiai célértékek figyelembevételével kidolgozott 2020. évi prognózisokkal. A prognózisok a korábbi, csaknem kizárólag elvi jellegű megállapításokon túlmutatva számszerűen vizionálják a kormányzati energiapolitikát. Ez módot ad arra, hogy az energiapolitikai koncepcióval kapcsolatos bírálatunkat e konkrét számszerűségekhez kapcsolódva nyomatékosítsuk.

Mindenekelőtt a koncepcióalkotás alapvetően hibás szemléletére kell rámutatnunk. Szembetűnő az energetikában is, hogy kritika nélkül, „uniós elvárásoknak” tünteti fel a kormányzat az unió — legtöbbször egyébként irreális — közös célértékeit. Ennek a voluntarista szemléletnek a jegyében **a koncepció az uniós elvárásoknak való maximális „megfelelést” tekinti „nemzeti” célértéknek, ahelyett, hogy a társadalom-gazdasági szempontból elfogadható „nemzeti tehervállalási képesség” kidolgozásával teremtené megfelelő alkupozíciót az uniós tárgyalásokhoz.** Ebből azonban sajnos nemcsak a kitűzött nemzeti célértékek tarthatatlansága következik, hanem az is, hogy a nemzeti erőforrások felhasználását tartósan olyan területekre irányítják, ahol nem a társadalmi közjót szolgálják.

Általános észrevételek

A koncepció szakmailag nem megalapozott, statisztikai becsléseken kívül alig támaszkodik műszaki-gazdasági elemzésekre, vizsgálatokra és javaslatokra. E helyett megelégszik a neoliberais közgazdasági doktrínák kinyilatkoztatásaival. Az energia piacok liberalizálását követően a világban bekövetkezett válságok tanulságait nem használja fel. A koncepció nem elemzi az uniós energiapolitikai erőteret, az uniós aktuális politikáját vetíti ki a jövőre. Bár egyes megállapításaiban a koncepció felismerni látszik a liberalizált energiapiac súlyos ellentmondásait, az uniós irányelveket illetően kritikátlanul elfogadó álláspontot tükröz.

Nem foglal egyértelmű állást az ellátásbiztonság külpolitikai kérdéseiben. A technikai jellegű feltételeket — forrásbiztosítás, ellátórendszer rendelkezésre állása, igény/forrás egyensúly — felszínesen, nem teljes komplexitásban tárgyalja. Kísérletet sem tesz a közép-kelet-európai régió közös energetikai érdekeinek kifejezésére és képviselésére megtervezésére.

A koncepció a vezetékes energiaellátások közül elsősorban és **túlsúlyosan a villamos piac kérdéseit tárgyalja.** A villamos *„átviteli hálózatot úgy kell fejleszteni, hogy az elősegítse a liberalizált villamosenergia-kereskedelmet.”* — áll a koncepcióban. Ez gazdaságilag helytelen célkitűzés, mivel az infrastruktúrának nem a határtalanul liberalizált kereskedelem igényeinek, hanem elsősorban a műszaki-gazdasági optimumnak kell megfelelnie. *„A földgáz részarányának további jelentős növekedését el kell kerülni.”* — áll a koncepcióban. Véleményünk szerint a földgáz részarányát csökkenteni kellene az energiamérlegben, de különösen a villanytermelésben. Ezzel szemben a koncepció valószínűsíti, hogy *„belátható ideig az újonnan épülő kapacitások java része is gázturbina lenne...”* A spontán piaci törekvések egyértelműen erre utalnak⁵. Ennek teljesen ellentmond, s **irreális a földgázalapú villanytermelés megújulókkal való kiváltása a koncepcióban szereplő mértékben.**

A koncepció nem foglalkozik a gázpiac, a gázpiaci tulajdonviszonyok, és a gáz-infrastruktúra fejlesztések kérdéskörével. A távfűtés súlyos problémáit sem tárgyalja érdemben. A fogyasztóvédelmet a koncepció szűken értelmezi, az energetikai érdekegyeztetés fogyasztói oldalának megteremtésére nem tartalmaz elképzelést.

A társadalom teherviselő képességét és a mezőgazdasági realitásokat mellőző, voluntarista álláspontot tükröz a koncepció a megújuló energiaforrásokat illetően.

A koncepció szerint *„Az energetika jogi szabályozása ágazati külön törvényekkel és azok végrehajtási rendeleteivel történik.”* Ez a célkitűzés elvi és gyakorlati szempontból is hibás. Általános energiatörvényt kell először alkotni, s ebben kell meghatározni az állam ellátás-biztonsági felelősségét, szerepvállalási területeit, az energetika állami intézmény rendszerét, az állami hatóságok jogosítványait és kötelezettségeit, a monopóliumok kialakulását megakadályozó szabályokat. Ez után kell ki/átdolgozni az ágazati energia törvényeket.

Célértékek

A célértékek csak a megújuló energiaforrásokra és az energiahatékonyságra vonatkoznak, számszerűen is demonstrálva ezzel a teljesen beszűkült magyar energiapolitika egyoldalúságát. A megújuló energiaforrások 2020. évi célértékei azonosak — a Kormány által első olvasatban megtárgyalt — *„Stratégia a magyarországi megújuló energiaforrások felhasználásának növelésére 2007-2020”* (továbbiakban: megújulóenergia-stratégia) c dokumentumban⁶ foglalt

⁵ A bejelentett földgáztüzelésű erőművek kapacitásai:

- Kárpát Ergo Kft 230 MW teljesítményű kombinált ciklusú, kizárólag gázüzemű erőművet épít Vásárosnamény mellett.
- Az E.ON Gönyűnél 400 MW-os, később 800 MW-ra bővíthető földgáztüzelésű erőmű építésére kapott engedélyt.
- Első Magyar Földgáz- és Energiakereskedelmi és Szolgáltató Kft. 800 MW-os, később akár 2400 MW teljesítményre bővíthető kombinált ciklusú, gázturbinás erőmű építését tervezi.
- A MOL RT a cseh CEZ társasággal közösen 800 MW-os kombinált ciklusú erőművet épít a Dunamenti Kőolajfinomítóban.
- Ezek összes teljesítménye: 2230 (később 4230) MW., ami a jelenlegi erőmű-kapacitás mintegy 25 %-a.

⁶ Ez a dokumentum 2007. november 23-ától néhány napig észrevételezés céljából a GKM honlapján volt olvasható.

célkitűzésekkel. Az energiahordozó megtakarítás 2015.(!) évi célértéke pedig a kidolgozás alatt álló energiahatékonysági stratégiára hivatkozva: 54 PJ.

A választott célértékek figyelembevételével az energia koncepció 2020. évi prognózisai a 2006. évi adatokkal összehasonlítva a következőkben foglalhatók össze:

Primerenergia felhasználás

Év	PJ/év	Összetétel %-ban				
		Megújuló	Primer villany	Folyékony CH	Földgáz	Szilárd
2006	1155	4,36*	15,09*	25,76*	43,9*	10,88*
2020	1248	14,9	15,6	22,9	37,6	9,0

*2005. évi adatok

Villamosenergia-termelés

Év	TWh/év	Összetétel %-ban				
		Megújuló	Atom	Folyékony CH	Földgáz	Szilárd
2006	35,86	5,35	37,54	1,44	36,19	19,43
2020	39,20	24,2	38,3	2,6	18,4	16,6

Az évi 1 %-os energia megtakarítás nem megalapozott, ha figyelembe vesszük azokat, a függelékben szereplő adatokat, amelyek szerint 2000-2006 között 6 év alatt az energiahatékonysági programok összes számított eredménye mindössze 11 PJ (1,83 PJ/év) volt. Ezt támasztja alá az is, hogy az energiahatékonysági stratégiára hivatkozva — mint láttuk — célértékként 2015-re csak 54 PJ szerepel, ami kisebb az évi 1 %-os megtakarítás időarányos részénél. Az energiapolitikai koncepció korábbi változatában még csak 30-35 PJ megtakarítás szerepelt, ami kb. fele a mostani előirányzatnak.

A prognózis szerint a primerenergia felhasználásban a megújuló jelenlegi kb. 4,5 %-os részarányának 15 %-ra növelésével a földgáz részaránya kb. 6 %-al, a folyékony szénhidrogéneké kb. 3 %-al, a szilárd energiahordozóké kb. 2 %-al csökkenne. **A primer energia felhasználásban előirányzott változásokhoz szükséges 186 PJ/év megújuló felhasználást túlzónak tartjuk.**

A primer villany változatlan értéke azt mutatja, hogy a koncepció, szerintünk is helyesen, nem számol az import növelésével, az lényegében megegyezik a 2006. évi (7,2 TWh/év) értékkel. A nukleáris alapú villanytermelés sem bővül, s valóban csak a meglévő blokkok teljesítménynövelését veszi figyelembe, mivel a jelenlegi, 2006. évi termelés 13,46 TWh volt.

A villanytermelésre felhasznált földgáz mennyiség 2006. évi szinten tartása sajnos irreális. Ezt úgy tervezik elérni, hogy a stratégia szerint a megújulókból származó villanytermelés részaránya a jelenlegi kb. 5 %-ról 24 %-ra növekedne, miközben a földgázalapú villanytermelésé a felére csökkenne. Ez azt jelentené, hogy a villanytermelés növekményén túl a korábbi földgázbázisú villanytermelés egy részét is a megújuló források vennék át. Ennek megalapozatlansága különösen szembetűnő, ha figyelembe vesszük, hogy a koncepció a piaci szereplőkre bízta az erőműépítést, akik pedig — mint láttuk — csak gáztüzelésű erőműveket terveznek építeni.

Összefoglalás

A határozattervezet nem alkalmas arra, hogy koncepcióként elfogadásra kerüljön. A háttéranyag pedig nem alkalmas a magyar érdekű energiapolitikai stratégia kialakításának alapjául.

Ismételten ajánljuk a GKM figyelmébe társulatunk részletes és nyilvános energiapolitikai javaslatait, amelyeket hivatkozott állásfoglalásaink és előadásaink tartalmaznak. Ezek honlapunkon (www.enpol2000.hu) olvashatók. Nemzeti érdekű szakmai párbeszédre, rendelkezésre állunk.

Budapest, 2008. február 13.

Energiapolitika 2000 Társulat Elnöksége